

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ ТА ОСОБЛИВОСТІ БОРОТЬБИ З НИМ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ НА ПРИКЛАДІ ЄС ТА ШОС

Ярмош Олена Віталіївна

канд. фіз.-мат. наук, доцент

кафедра міжнародного бізнесу та економічного аналізу

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

пр-т Науки 9а, м. Харків, Україна, 61166

e-mail: iarmosh@hneu.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2943-596X>

Хом'якова Марина Євгеніївна

студентка

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

пр-т Науки 9а, м. Харків, Україна, 61166

e-mail: khomiakova1maryna@hneu.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6626-9155>

У статті розглянуто характеристику міжнародного тероризму як явища, що вимагає об'єднання зусиль на регіональному та наднаціональному рівнях в політичному, соціальному, економічному, правовому, ідеологічному та інших аспектах, його причини та наслідки, підходів до класифікації. Особлива увага в роботі приділена аналізу існуючих проблем міжнародної регіональної безпеки, викликаних тероризмом, а також особливостям боротьби з ним на прикладі ЄС і ШОС. При проведенні дослідження були використані наукові, офіційні, історичні джерела інформації. Предметом є складові стратегії боротьби з міжнародним тероризмом на прикладі двох регіональних міжнародних організацій ЄС та ШОС. Мета статті – визначити особливості та пріоритети боротьби з міжнародним тероризмом на регіональному рівні, їх ефективність та недоліки на основі всебічного вивчення особливостей явища. Завданням є проаналізувати офіційні джерела стосовно методів боротьби з міжнародним тероризмом на прикладі ЄС та ШОС, визначити причини, наслідки та пріоритетні завдання щодо боротьби з ним. Методами дослідження є: порівняльний аналіз, систематизація та узагальнення. Було отримано такі результати: встановлено основну проблему боротьби з міжнародним тероризмом та його наслідками на регіональному рівні, що в першу чергу пов'язана з одноманітним наповненням змісту угод, заяв, рішень тощо, без урахування особливостей регіону. Крім того, виділено пріоритетні області діяльності міжнародних організацій, які потребують уваги, серед них: попередження і припинення фінансування тероризму, протидія використанню Інтернету в терористичних цілях, сприяння співпраці з питань боротьби з тероризмом тощо. Висновки даної роботи свідчать про низьку ефективність роботи розглянутих організацій та необхідність вдосконалення інструментів боротьби з міжнародним тероризмом на основі зазначених у статті загальних проблем та першочергових задач.

Ключові слова: міжнародний тероризм, регіональна безпека, міжнародні організації, ЄС, ШОС

Постановка проблеми. В межах сучасних міжнародних відносин все більш актуальною проблемою стає не загроза з боку армій інших країн, а протизаконні акти недержавних суб'єктів, в число яких входять міжнародні терористичні організації. Саме тому світова спільнота щосили намагається виробити засоби для запобігання будь-яких терористичних дій, які набувають рис інтернаціонального, ретельно спланованого і організованого руху, що має свої важелі тиску і добре керує ними. Безпосередні насильницькі посягання на життя, здоров'я і майно громадян, а також на матеріальні об'єкти тягнуть за собою тяжкий збиток для безпеки населення і економіки країни, і одночасно підривають стійкість політичної системи

суспільства, стабільність політичного курсу тощо.

При певних умовах акції терористів можуть привести до виникнення великомасштабних екологічних, економічних катастроф і масової загибелі людей. Остаточний же ефект терористичних актів – деморалізація суспільства, нагнітання атмосфери страху, невпевненості, залякування, придушення громадської волі, невдоволення владою і правоохоронними органами та багато інших руйнівних наслідків.

Актуальність вивчення даної теми, пов'язаної з особливостями боротьби з міжнародним тероризмом на регіональному та наднаціональному рівнях, обумовлена потребою

виробити найбільш ефективний комплекс дій, спираючись на досвід впливових міжнародних організацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В працях таких учених, як О. М. Алексєєв [8], К. В. Жарінов [13], І. Р. Мехєєв [15], Н. А. Пахомова [16], С. О. Телешун [20], І. В. Шкурат [22] та інших надано опис поточного стану проблеми, пов'язаної з міжнародним тероризмом, а також зазначено його причини і наслідки. Основний недолік численних робіт пов'язаних з міжнародним тероризмом – це їх узагальнення. Сучасний світ величезний і різноманітний, тому, на нашу думку, некоректно застосовувати одну й ту ж структуру до різних регіонів. В першу чергу це некоректно з точки зору розташування і обстановки в кожному регіоні окремо. Тому також важливо розглянути методи боротьби, наприклад, саме Європейського союзу (далі – ЄС) та Шанхайської організації співробітництва (далі – ШОС), де з одного боку, ЄС як вже давно сформована міжнародна організація; так званий «ветеран» на міжнародній арені, і з іншого – ШОС – невелика, ще молода організація, та, хоча не воєнна, як НАТО, але її основними цілями є саме боротьба з тероризмом, сепаратизмом, екстремізмом, наркотрафіком тощо. Для сучасного світу актуально і показово порівняти методи цих двох організацій, і, таким чином, виявити їх ефективність і цілеспрямованість. Дослідженню теми тероризму в рамках зазначених регіонів присвячені роботи вчених В.В. Войникова [11] та Е.В. Єрмакова [12], а також окрему увагу слід приділити модулю робіт, розроблених відділенням ООН, стосовно цієї теми.

Мета статті полягає у визначенні особливостей та пріоритетів боротьби з міжнародним тероризмом на регіональному рівні, їх ефективність та недоліки на основі всебічного вивчення особливостей цього явища.

Характеристика міжнародного тероризму. Аналіз змісту міжнародних угод дозволяє зробити висновок про те, що тероризм виступає однією з найсерйозніших загроз міжнародному миру і безпеці. При цьому точного формулювання цього феномена не наводиться. Замість цього, окремі документи вказують на ознаки, серед яких доцільно виділити такі: тероризм, спрямований на створення обстановки терору серед широкої громадськості; мета тероризму носить політичний характер; основа терористичних актів – нетерпимість і екстремізм; акти терору ставлять під загрозу дружні відносини між різними народами і державами; акти терору загрожують територіальній цілісності державних утворень тощо [16].

Важливо розуміти, що міжнародний тероризм як негативне явище не повинен

асоціюватися з релігією, нацією, етнічною групою або цілою цивілізацією.

І. Мехєєв в своїй праці [15] пропонує класифікувати тероризм на такі види: за територіальною ознакою: міжнародний; внутрідержавний; залежно від злочинної мотивації: політичний; релігійний; націоналістичний; економічний; за формою прояву: використання з терористичною метою вибухових пристроїв; захоплення повітряного судна та інше злочинне втручання в діяльність цивільної авіації та ін.

За класифікацією відомого українського політолога С. Телешуна, в основу якої покладено громадянство терористів і їх потерпілих, міжнародний тероризм – «це відповідні дії груп громадян, однорідних або змішаних за національним складом, які направлені проти будь-яких осіб на території третіх країн» [20, с. 164].

Останнім часом все більше занепокоєння викликає така нова форма тероризму, як високотехнологічний тероризм, складовими якого є кібертероризм (електронний, комп'ютерний) і космічний тероризм.

Для подолання причин та наслідків міжнародного тероризму будуть потрібні ті самі заходи, що і в боротьбі з тероризмом усередині окремих країн, але і вони не досягнуть результатів, якщо проводитимуться тільки на національному рівні.

В даний час тероризм – це політика, тактика і планування по руйнуванню існуючого державно-конституційного устрою, по залякуванню населення і отримання важелів впливу і тиску на державні структури для досягнення політичних цілей терористів [13, с. 10].

О.М. Алексєєв систематизує причини поширення тероризму в світі. Серед них можна виділити такі: низький рівень матеріального забезпечення населення; небажання людей працювати, що породжує досить високий рівень безробіття; неорганізованість структур, відповідальних за отримання своєчасної інформації про підготовку терористичних актах та їх запобігання; корупційний фактор тощо [8].

Все це сприяє активізації діяльності терористичних організацій, що підриває довіру громадян до державної влади. Природно, тероризм носить виключно негативне забарвлення. Він призводить до таких трагічних наслідків, як загибель людей, заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю громадян, порушення функціонування громадських інститутів, страх тощо.

Знання типології організації допомагає правильно вибрати методи роботи або боротьби з нею. Тому і робота щодо усунення даних наслідків повинна проводитися за відповідними напрямами, а саме [16]:

запобігання можливих загроз; надання кваліфікованої медичної допомоги, в тому числі психологічної; соціальна реабілітація; грошові виплати постраждалим; відновлення стабільного функціонування режиму тощо.

Сучасна література поділяє терористичні організації на чотири групи [10]:

1. Організації анархічного типу або групи, що ставлять собі за мету розв'язання певної проблеми, наприклад, організації, що борються за охорону навколишнього середовища, антиглобалісти тощо.

2. Організації, метою яких є «національне визволення» і створення національних держав, які орієнтуються на певні суспільні верстви.

3. Організації, орієнтовані на будь-яку релігію або секту, в число яких входить широкий прошарок населення.

4. Організації, які ставлять перед собою ідеологічні завдання і орієнтуються на певний соціальний клас, соціальну групу, а також підтримуються представниками одного досить вузького прошарку населення.

Кожна країна, кожна організація використовують свої критерії для віднесення тих чи інших організацій до терористичних. Тому різні списки можуть включати або виключати певні організації. Основою для формування списку терористичних організацій в ЄС є ухвалене в 2002 р. Рамкове рішення Ради ЄС про боротьбу з тероризмом, яке гуртувалося на нормах кримінального права [17].

Особливості боротьби з міжнародним тероризмом на прикладі ЄС та ШОС.

Тероризм у всіх своїх проявах є однією з найбільш серйозних загроз миру, безпеки і стабільності, а також здійсненню прав людини та соціально-економічному розвитку всіх країн світу. І вирішення цього питання неможливе без об'єднання зусиль. Тому були створені організації або структури в уже існуючих організаціях, мета яких розробити і застосувати найбільш дієві методи боротьби з самим міжнародним тероризмом і його наслідками.

Серед відомих міжнародних організацій, питанням тероризму займаються такі як: Організація з безпеки і співробітництва в Європі, Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол, Євразійська група з протидії легалізації

злочинних доходів і фінансуванню тероризму (ЕАГ), Всесвітній Антикримінальний і Антитерористичний Форум, Генеральна Асамблея ООН, Контртерористичний комітет Ради Безпеки та ін.

Поштовхом до активної розробки заходів, спрямованих на боротьбу з міжнародним тероризмом, стали трагічні події 2001 р. у США. Кофі Аннан, який займав пост Генерального секретаря ООН, заявив після терористичних атак, що «терористи, які здійснили напад на Сполучені Штати 11 вересня, мітили в одну країну, а поранили весь світ. Фактично це був напад на все людство, і все людство кровно зацікавлене в нанесенні поразки тим, хто стоїть за цими силами. Ніхто не повинен сумніватися в існуючій у всьому світі рішучості вести боротьбу з цим злом настільки довго, як це може знадобитися» [9].

У підходах різних регіональних організацій спостерігаються як точки дотику, так і розбіжності щодо протидії тероризму. Важливо відзначити, що, незважаючи на реальні загрози, створювані тероризмом в деяких частинах світу, і більш загальний глобальний підхід до його протидії, в деяких регіонах це є менш пріоритетним, ніж, наприклад, той же економічний розвиток і добробут. Це може позначитися на впровадженні та засвоєнні політики проти тероризму.

Саме через порівнювання методів певних міжнародних організацій можна виявити, які дії чи заходи були більш ефективними та на що саме варто рівнятися. В табл. 1 наведена порівняльна характеристика різних елементів стратегії боротьби з міжнародним тероризмом двох регіональних організацій – ЄС та ШОС.

ЄС є окремим від Ради Європи інститутом, що займає активну позицію в питаннях протидії тероризму, який до сих пір представляє серйозну загрозу в Європі. З іншого боку, ШОС, що була заснована в 2001 році Китаєм, Казахстаном, Киргизстаном, Росією, Таджикистаном і Узбекистаном, є найбільшою регіональною організацією безпеки з точки зору загальної чисельності населення держав, що входять до їх складу. Протидія тероризму та насильницькому екстремізму займає важливу роль в політичному порядку денному ШОС.

Таблиця 1

Порівняння складових стратегії боротьби з міжнародним тероризмом ЄС та ШОС

Елемент стратегії	Європейський Союз	Шанхайська організація співробітництва
Спеціальні органи	Найбільш важливу роль в розробці законів і політики в області тероризму і протидії йому грають Європейський парламент, Європейська рада і Європейська комісія	Здійснення координації діяльності держав-членів в боротьбі з тероризмом, сепаратизмом і екстремізмом в ШОС займається Регіональна антитерористична структура (РАТС)

Елемент стратегії	Європейський Союз	Шанхайська організація співробітництва
Основні цілі	В рамках стратегії ЄС з протидії тероризму 2005 р. ЄС прийняв на себе зобов'язання боротися з тероризмом по всьому світу, дотримуючись при цьому права людини і дозволяючи громадянам жити в світі свободи, безпеки та справедливості	Співпраця в області безпеки в рамках ШОС направлена, перш за все, на боротьбу з тероризмом, сепаратизмом і екстремізмом. ШОС є першою з міжнародних організацій, яка недвозначно поставила питання про проведення боротьби з вищезгаданими «трьома силами»
Співпраця з іншими організаціями	ШОС, Організація Об'єднаних Націй, НАТО, Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), Міжнародна організація з міграції тощо	Організація Об'єднаних Націй, Міжнародна організація з міграції, ЮНЕСКО та Європейський союз, а також співпрацює з Міжнародним комітетом Червоного Хреста
Початок активного впровадження антитерористичної політики	В рамках європейських зусиль по боротьбі з тероризмом, була прийнята Стратегія ЄС з протидії тероризму 2005 р.	15 червня 2001 р. в день створення ШОС була підписана «Шанхайська конвенція про боротьбу з тероризмом, сепаратизмом і екстремізмом», в якій вперше в світі дано чіткі визначення, вказані конкретні напрямки, форми і принципи боротьби з ними
Недоліки/труднощі	Недостатнє фінансування, низько професійні кадри, складності в обміні інформації розвідувальної між країнами-членами ЄС, «практичні» перешкоди конкретним заходам, прописаним в різних документах	Найсерйозніші перешкоди пов'язані з недостатньо високою технологічною оснащеністю силових структур і дефіцитом професійних кадрів.

Розроблено авторами за матеріалами: [11, 12, 18, 19, 21]

Окремо слід розглянути основні інструменти, якими керуються ЄС та ШОС у своїх рішеннях та діях (рис. 1). Питання регулювання та взаємодії у боротьбі з міжнародним тероризмом і сьогодні залишаються актуальними, тому важливо роздивитися основні механізми, які об'єднують держав-членів у цій сфері.

Як простежується з наведених даних всі акти спрямовані на вироблення одноманітних стандартів ставлення та визначення поняття «міжнародного тероризму», а також на об'єднання держав-членів організацій з метою подолання усіх існуючих та майбутніх проблем у цій сфері.

На відміну від ШОС, яка з самого початку свого існування, задекларувала боротьбу з тероризмом як одну із своїх основних цілей, ЄС тривалий час у пріоритет ставив інтеграцію у сфері економіки. Але це не завадило йому приділити значну увагу питанням тероризму ще на ранніх етапах свого розвитку.

Висновки. Таким чином, сучасний тероризм являє собою складну систему, що складається з комплексу взаємодоповнюючих процесів – ідеологічних, кримінальних, військових, економічних, політичних, релігійних та націоналістичних. Можна виділити такі пріоритетні області діяльності міжнародних організацій стосовно боротьби з тероризмом:

1) попередження і припинення фінансування тероризму;

2) протидія використанню мережі Інтернет в терористичних цілях;

3) сприяння співпраці з питань боротьби з тероризмом, зокрема, між державними органами і приватним сектором (ділові кола, промисловість тощо), а також громадськістю та ЗМІ;

4) нерозповсюдження зброї масового знищення;

5) захист прав людини стосовно заходів по боротьбі з тероризмом.

За результатами проведеного дослідження можна виділити загальні перешкоди, які заважають міжнародним організаціям ефективно взаємодіяти, проводити самостійні процедури в рамках своєї території, відтісняють на задній план прийняття ефективних і термінових заходів щодо боротьби з міжнародним тероризмом, а саме:

- відсутність загального визначення поняття «міжнародний тероризм»;

- органи, що дублюють один одного;

- стратегії, основані на одних і тих самих принципах;

- складна процедура прийняття рішень.

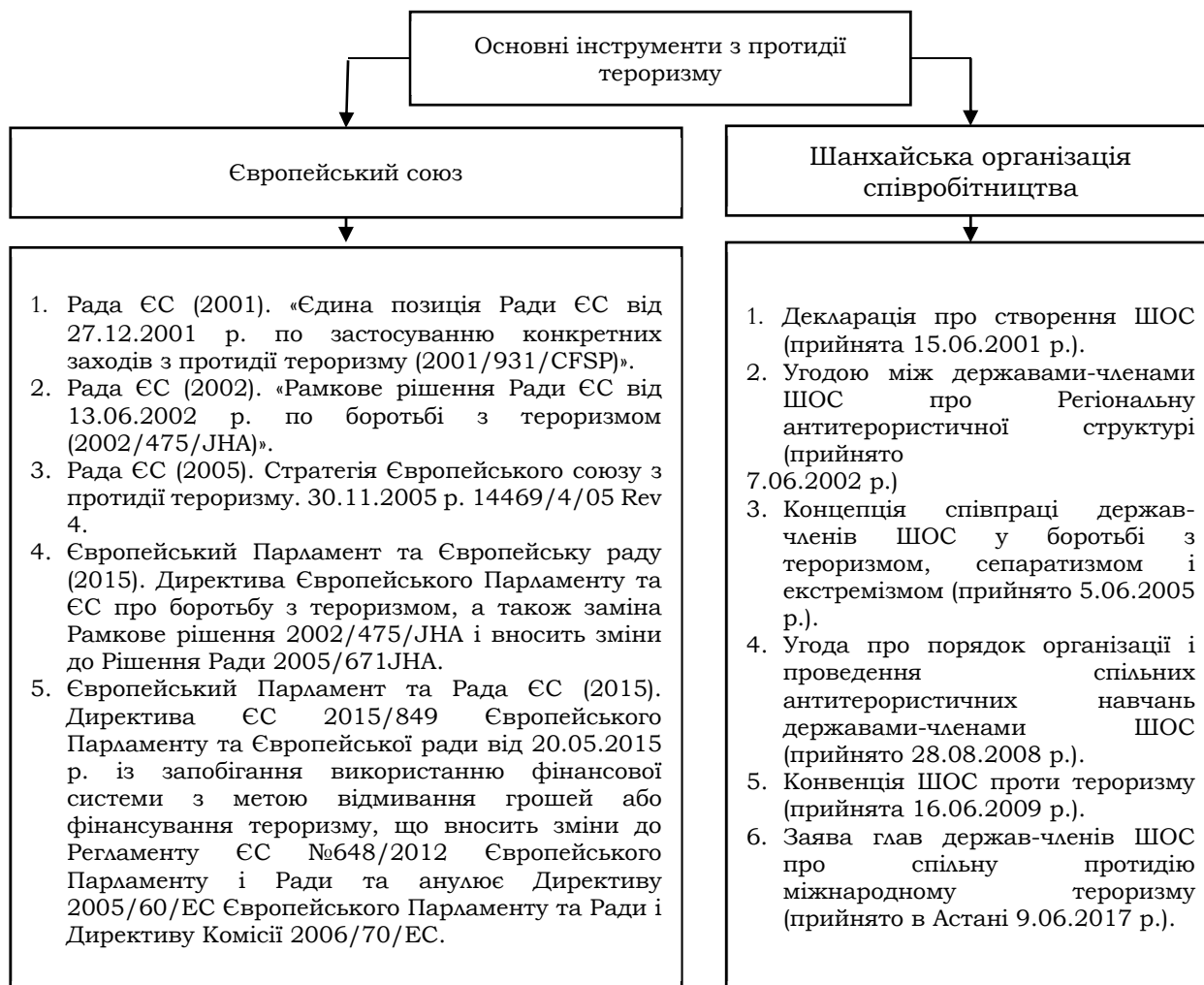

Рис. 1. Основні інструменти з протидії тероризму ЄС та ШОС
Складено авторами за матеріалами: [1-7, 14,17, 19, 21]

В цілому, тероризм сьогодні є відповідною реакцією на тривале затягування вирішення назрілих політичних, етнічних і соціальних проблем. Для ефективної протидії міжнародному тероризму необхідна розробка і реалізація комплексної програми, що включає політичний, соціальний, економічний, правовий,

ідеологічний та інші аспекти, в якій неодмінно повинні бути враховані регіональні особливості, інтереси населення, проблеми та конфліктогенний потенціал тероризму в усьому світі. Вивчення зазначених пріоритетів є перспективним завданням авторів в подальших дослідженнях.

INTERNATIONAL TERRORISM AND FEATURES OF THE FIGHT AGAINST IT AT THE REGIONAL LEVEL ON THE EXAMPLE OF THE EU AND THE SCO

Olena Iarmosh, PhD (Physics and Mathematics Sciences), Associate Professor, Department of International Business and Economic Analysis, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Nauky Ave, 9-a, Kharkiv, Ukraine, 61166, e-mail: iarmosh@hneu.net; ORCID <https://orcid.org/0000-0002-2943-596X>

Maryna Khomiakova, student, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Nauky Ave, 9-a, Kharkiv, Ukraine, 61166, e-mail: khomiakova1maryna@hneu.net; ORCID <https://orcid.org/0000-0002-6626-9155>

The article considers the characteristics of international terrorism as a phenomenon that requires joint efforts at the regional and supranational levels in political, social, economic, legal, ideological and other aspects, its causes and consequences, approaches to classification. Particular attention is paid to the analysis of existing problems of international regional security caused by terrorism, as well as the features of combating it on the example of the EU and the SCO. Scientific, official, historical sources of information were used in the research. The subject is the components of the strategy to combat international terrorism on the example of two regional international organizations, the EU and the SCO. The goal of the article is to determine the

features and priorities of the fight against international terrorism at the regional level, their effectiveness and shortcomings on the basis of a comprehensive study of the features of the phenomenon. The objective is to analyze official sources on methods of combating international terrorism on the example of the EU and the SCO, to determine the causes, consequences and priorities for fighting against it. Research methods are comparative analysis, systematization and generalization. The following results were obtained: the main problem of combating international terrorism and its consequences at the regional level was identified, which is primarily related to the uniform content of agreements, statements, decisions, etc., without taking into account the region specifics. In addition, the priority areas of activity of international organizations that need attention have been identified, among them: prevention and cessation of terrorist financing, counteraction to the use of the Internet for terrorist purposes, promotion of cooperation in the fight against terrorism, etc. The conclusions of this work indicate the low efficiency of the organizations and the need to improve the tools of combating international terrorism on the basis of the general problems and priorities mentioned in the article.

Keywords: international terrorism, regional security, international organizations, EU, SCO

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ТЕРРОРИЗМ И ОСОБЕННОСТИ БОРЬБЫ С НИМ НА РЕГИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ НА ПРИМЕРЕ ЕС И ШОС

Ярмош Елена Витальевна, канд. физ.-мат.наук, доцент, кафедра международного бизнеса и экономического анализа, Харьковский национальный экономический университет имени С. Кузнецца, пр-т Науки 9а, г. Харьков, Украина, 61166, e-mail: iarmosh@hneu.net; ORCID <https://orcid.org/0000-0002-2943-596X>

Хомякова Марина Евгеньевна, студентка, Харьковский национальный экономический университет имени С. Кузнецца, пр-т Науки 9а, г. Харьков, Украина, 61166, e-mail: khomiakova1maryna@hneu.net; ORCID <https://orcid.org/0000-0002-6626-9155>

В статье рассмотрена характеристика международного терроризма как явления, требующего объединения усилий на региональном и наднациональном уровнях в политическом, социальном, экономическом, правовом, идеологическом и других аспектах, его причины и последствия, подходы к классификации. Особое внимание в работе уделено анализу существующих проблем международной региональной безопасности, вызванных терроризмом, а также особенностям борьбы с ним на примере ЕС и ШОС. При проведении исследования были использованы научные, официальные, исторические источники информации. Предметом является составляющие стратегии борьбы с международным терроризмом на примере двух региональных международных организаций ЕС и ШОС. Цель статьи – охарактеризовать особенности и приоритеты борьбы с терроризмом на региональном уровне, их эффективность и недостатки на основе всестороннего изучения особенностей данного явления. Задачей является проанализировать официальные источники методов борьбы с терроризмом на примере ЕС и ШОС, определить причины, последствия и приоритетные задачи по борьбе с ним. Методами исследования являются: сравнительный анализ, систематизация и обобщение. Были получены следующие результаты: установлено основную проблему борьбы с международным терроризмом и его последствиями на региональном уровне, которая в первую очередь связана с однообразным наполнением содержания договоров, заявлений, решений, без учета особенностей региона. Кроме того, выделены приоритетные области деятельности международных организаций, которые требуют внимания: предупреждение и пресечение финансирования терроризма, противодействие использованию Интернета в террористических целях, содействие сотрудничеству по вопросам борьбы с терроризмом и др. Выводы данной работы свидетельствуют о низкой эффективности работы рассмотренных организаций и необходимость совершенствования инструментов борьбы с терроризмом на основе указанных в статье общих проблем и первоочередных задач.

Ключевые слова: международный терроризм, региональная безопасность, международные организации, ЕС, ШОС

Література

1. Agreement between state members of the Shanghai Cooperation Organization on Regional anti-terrorist structure of June 7, 2002 (as amended on 16-08-2007). URL: <https://cis-legislation.com/document.fwx?rgn=3857>
2. Agreement on the Procedure for Organizing and Conducting Joint Anti-Terrorist Exercises by Member States of the Shanghai Cooperation Organization of August 28, 2008. URL: <https://www.fidh.org/en/issues/terrorism-surveillance-and-human-rights/Agreement-on-the-Procedure-for>
3. Concept of Cooperation Between SCO Member States in Combating Terrorism, Separatism, and Extremism of June 5, 2005. URL: <https://www.fidh.org/en/issues/terrorism-surveillance-and-human-rights/Concept-of-Cooperation-Between-SCO>
4. Council Common Position of 27 December 2001 on the application of specific measures to combat terrorism. URL: https://www.unodc.org/documents/e4j/CounterTerrorism/E4J_CT_module_5_-_final_RU.pdf
5. Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending

Regulation (EU) № 648/2012 of the European Parliament and of the Council, and repealing Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council and Commission Directive 2006/70/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/En/TXT/?uri=CELEX:32015L0849>

6. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Combating Terrorism and Replacing Council Framework Decision 2002/475/JHA on combating terrorism COM/2015/0625 final – 2015/0281 (COD). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52015PC0625>

7. The Convention Against Terrorism of the Shanghai Cooperation Organization of June 16, 2009. URL: <https://www.fidh.org/en/issues/terrorism-surveillance-and-human-rights/The-Convention-Against-Terrorism>

8. Алексеев О.Н. Причины, предпосылки, условия возникновения и распространения международного терроризма. *Социально-экономические явления и процессы*. 2012. №2 (36). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/prichiny-predposylki-usloviya-vozniknoveniya-i-rasprostraneniya-mezhdunarodnogo-terrorizma/viewer>

9. Аннан Кофи Объединимся против терроризма. URL: <https://www.kommersant.ru/doc/283927>

10. Больгер К.А. Современный международный терроризм как угроза национальной безопасности Российской Федерации, 2016. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/46462382.pdf>

11. Войников В. В. Правовое регулирование борьбы с терроризмом в рамках ЕС. *Сравнительно-правовые исследования*. 2019. № 2(147). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/pravovoe-regulirovanie-borby-s-terrorizmom-v-ramkah-e>

12. Ермакова Э.В. Борьба с терроризмом в Европе: утопия или упущенная возможность. *Теории и проблемы политических исследований*. 2018. Т. 8. № 1А. С. 69-80.

13. Жаринов К.В. Терроризм и террористы: исторический справочник, Москва: Харвест, 1999. URL: <https://www.antiterroristoday.com/images/docs/Jarinov%20Terroristy.pdf>

14. Заявление глав государств-членов Шанхайской организации сотрудничества о совместном противодействии международному терроризму (принято 9 июня 2017 г.). URL: <http://infoshos.ru/ru/?id=138>

15. Михеев И.Р. Терроризм: понятие, ответственность, предупреждение. 2003. URL: <http://law.edu.ru/script/cntsource.asp?cntID=100087820>

16. Пахомова Н.А. Международный терроризм: понятие, причины, последствия. *International Journal of Humanities and Natural Sciences*. 2019. 7-2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mezhdunarodnyy-terrorizm-ponyatie-prichiny-posledstviya>

17. Рамочное решение Совета ЕС 2002/475/ПВД от 13 июня 2002 г. о противодействии терроризму [пер. Четверикова А.О.]. URL: <https://eulaw.edu.ru/spisok-dokumentov-po-pravu-evropejskogo-soyuza/ramochnoe-reshenie-soveta-o-borbe-s-terrorizmom-perevod-chetverikova-a-o/>

18. Региональные подходы к борьбе с терроризмом. ООН Вена. 2019. URL: https://www.unodc.org/documents/e4j/CounterTerrorism/E4J_CT_module_5_-_final_RU.pdf

19. Стратегия Европейского союза по противодействию терроризму от 30 ноября 2005 г. URL: <https://www.refworld.org/docid/47fdff28d.html>

20. Телешун С.О. Сучасний тероризм: українські реалії. *Політ. менеджмент*. 2005. № 1(10). URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILEA=&S21STR=PoMe_2005_1_20

21. Шанхайская Конвенция о борьбе с терроризмом, сепаратизмом и экстремизмом (Шанхай, 15 июня 2001 г.). URL: <http://base.garant.ru/2561763/>

22. Шкурат І.В. Глобальний тероризм: методичні підходи до вивчення. *Державне управління: теорія і практика*. 2005. № 2. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej2/txts/pol-prav/05sivmpv.pdf>

References

1. Agreement between state members of the Shanghai Cooperation Organization on Regional anti-terrorist structure of June 7, 2002 (as amended on 16-08-2007). Available at: <https://cis-legislation.com/document.fwx?rgn=3857>

2. Agreement on the Procedure for Organizing and Conducting Joint Anti-Terrorist Exercises by Member States of the Shanghai Cooperation Organization of August 28, 2008. Available at: <https://www.fidh.org/en/issues/terrorism-surveillance-and-human-rights/Agreement-on-the-Procedure-for>

3. Concept of Cooperation Between SCO Member States in Combating Terrorism, Separatism, and Extremism of June 5, 2005. Available at: <https://www.fidh.org/en/issues/terrorism-surveillance-and-human-rights/Concept-of-Cooperation-Between-SCO>

4. Council Common Position of 27 December 2001 on the application of specific measures to combat terrorism. Available at: https://www.unodc.org/documents/e4j/CounterTerrorism/E4J_CT_module_5_-_final_RU.pdf

5. Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Regulation (EU) № 648/2012 of the European Parliament and of the Council, and repealing Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council and Commission Directive 2006/70/EC. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/En/TXT/?uri=CELEX:32015L0849>

6. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on combating terrorism and replacing Council Framework Decision 2002/475/JHA on combating terrorism COM/2015/0625 final – 2015/0281 (COD). Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52015PC0625>

7. The Convention Against Terrorism of the Shanghai Cooperation Organization of June 16, 2009. Available at: <https://www.fidh.org/en/issues/terrorism-surveillance-and-human-rights/The-Convention-Against-Terrorism>

8. Alekseev O.N. Causes, prerequisites, conditions for the emergence and spread of international terrorism // Socio-economic phenomena and processes. 2012. No. 2 (36). Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/prichiny-predposylki-usloviya-vozniknoveniya-i-rasprostraneniya-mezhdunarodnogo-terrorizma/viewer> (in Russian)

9. Annan Kofi Unite Against Terrorism. Available at: <https://www.kommersant.ru/doc/283927> (in Russian)

10. Bolger K.A. Modern International Terrorism as a Threat to the National Security of the Russian Federation, 2016. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/46462382.pdf> (in Russian)

11. Voinikov V.V. Legal regulation of the fight against terrorism in the framework of EU. *Comparative legal studies*. 2019. No. 2 (147). Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/pravovoe-regulirovanie-borby-s-terrorizmom-v-ramkah-e> (in Russian)

12. Ermakova E.V. The fight against terrorism in Europe: utopia or a missed opportunity. *Theories and problems of political research*. 2018. Vol. 8. No. 1A. P. 69-80 (in Russian)

13. Zharinov K.V. Terrorism and Terrorists: A Historical Handbook, Moscow: Harvest, 1999. Available at: <https://www.antiterroristoday.com/images/docs/Jarinov%20Terroristy.pdf> (in Russian)

14. Statement by the heads of the member states of the Shanghai Cooperation Organization on joint counteraction to international terrorism (adopted in Astana on June 9, 2017). Available at: <http://infoshos.ru/ru/?id=138> (in Russian)

15. Mikhhev I.R. Terrorism: concept, responsibility, prevention. 2003. Available at: <http://law.edu.ru/script/cntsource.asp?cntID=100087820> (in Russian)

16. Pakhomova N.A. International terrorism: concept, causes, consequences. *International Journal of Humanities and Natural Sciences*. 2019. Vol. 7-2. Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/mezhdunarodnyy-terrorizm-ponyatie-prichiny-posledstviya> (in Russian)

17. Framework Decision of the EU Council 2002/475 / PAP dated June 13, 2002 on countering terrorism [Translation by A.O. Chetverikov]. Available at: <https://eulaw.edu.ru/spisok-dokumentov-po-pravu-evropejskogo-soyuza/ramochnoe-reshenie-soveta-o-borbe-s-terrorizmom-perevod-chetverikova-a-o/> (in Russian)

18. Regional Approaches to Combating Terrorism. UN Vienna. 2019. Available at: https://www.unodc.org/documents/e4j/CounterTerrorism/E4J_CT_module_5_-_final_RU.pdf (in Russian)

19. Council of the European Union (2005). European Union Counter Terrorism Strategy. November 30th. 14469/4/05 Rev 4. Available at: <https://www.refworld.org/docid/47fdfb28d.html>

20. Teleshun S.O. Modern terrorism: Ukrainian realities. *Polit. management*. 2005. № 1(10). Available at: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta& (in Ukraine)

21. Shanghai Convention on Combating Terrorism, Separatism and Extremism (Shanghai, June 15, 2001). Available at: <http://base.garant.ru/2561763/> (in Russian)

22. Shkurat I.V. Global terrorism: methodological approaches to the study. *Public administration: theory and practice*. 2005. № 2. Available at: <http://academy.gov.ua/ej/ej2/txts/pol-prav/05sivmpv.pdf> (in Russian)